

Jouw school

→ p.3

Thema 1

Domein: Democratische oefenplaats

Kerdoel: De school geeft vorm aan de democratische oefenplaats.

Opdracht: **Mijn school**
Eigen invulling.

Vrije keuze

→ p.4 - p.11

Thema 2

Domein: Samenleven in een democratische rechtsstaat
Kerdoel: Basiswaarden van de democratische rechtsstaat

Opdracht 1: De Grondwet

→ **Bekijk de filmpjes over de Grondwet.**

Filmpje 1:

Dit filmpje gaat over de grondwet (1848). Hoe is deze grondwet ontstaan en waarom? Burgers komen in actie voor hun rechten, ze vinden dat koning Willem II minder macht moet hebben. Koning Willem II geeft Thorbecke de opdracht om de grondwet aan te passen. De koning ondertekent de grondwet en draagt hiermee zijn macht over aan het volk. Dat is het begin van de democratie.

Filmpje 2:

In dit filmpje wordt verteld wat de grondwet is en waarom die zo belangrijk is. Ook worden er een aantal grondrechten besproken:

- recht op vrijheid van meningsuiting
- recht op vrijheid van godsdienst en levensovertuiging
- recht op gelijke behandeling

→ **Wat is een Grondwet?**

In de Grondwet staan de basisregels die in Nederland gelden. Alle burgers in Nederland moeten zich hieraan houden. Er staat bijvoorbeeld dat **iedereen gelijk** is.

Dus niemand mag worden buitengesloten vanwege huidskleur, geloof of wie je bent.

Je bent vrij om je mening te geven. Je mag stemmen als je 18 jaar of ouder bent.

→ **Waarom is de Grondwet belangrijk?**

De Grondwet zorgt ervoor dat mensen eerlijk behandeld worden. Dat de regering niet zomaar alles kan doen. In de Grondwet staan de rechten en plichten van de mensen.

→ **Sinds wanneer hebben we de huidige Grondwet?**

1848

→ **Wie was Thorbecke?**

Johan Rudolph Thorbecke was een Nederlandse politicus.

Hij leefde van 1798 tot 1872.

→ **Waarom was Thorbecke belangrijk voor Nederland?**

Thorbecke schreef in 1848 de nieuwe Grondwet.

→ **Wat veranderde Thorbecke in 1848?**

Door de nieuwe Grondwet in 1848 kreeg de koning minder macht en kreeg het volk meer invloed. Nederland werd een democratie. Dankzij Thorbecke hebben we nu rechten, zoals vrijheid van meningsuiting.

→ **Noem drie grondrechten die in de Grondwet staan.**

Er zijn nog meer rechten, maar dit zijn de belangrijkste:

- Je mag niemand buitensluiten vanwege huidskleur, geloof of wie je bent.
- Je mag je mening geven.
- Je mag stemmen als je 18 jaar of ouder bent.
- Je hebt recht op privacy.

Opdracht 2: De nacht van koning Willem II

→ **Bekijk het filmpje**

Dit filmpje gaat over de invoering van de grondwet. In 1848 ondertekent koning Willem II de Nederlandse Grondwet. Daarmee geeft hij de macht over aan de Staten Generaal en wordt de macht van de koning ingeperkt. In eerste instantie wil Willem II niet tekenen, maar na een nachtje slapen is hij ineens van gedachten veranderd.

→ **Verhaal**

Ter beoordeling van de leerkracht.

Opdracht 3: Vrijheid, gelijkheid en solidariteit

→ **Bekijk het filmpje**

Dit filmpje gaat over het Vrijheidsbeeld. In 1886 gaf Frankrijk een groot geschenk aan de Verenigde Staten. Het Vrijheidsbeeld is een symbool van vrijheid en hoop voor iedereen die vrijheid zoekt.

Ter beoordeling van de leerkracht. Een aantal suggesties:

→ **Bedenk een naam voor je school.**

Eigen invulling.

→ **Maak twee wetten die passen bij vrijheid in een school.**

- Iedereen mag zeggen wat hij of zij denkt, zonder dat je iemand kwetst.
- Je mag zelf kiezen wat voor kleding je draagt.
- Je mag zelf kiezen met wie je vrienden bent.

- **Maak twee wetten die passen bij gelijkheid in een school.**
  - Niemand mag gepest worden.
  - Jongens en meisjes mogen precies hetzelfde doen.
  - Iedereen krijgt evenveel kans om mee te beslissen.
- **Maak twee wetten die passen bij solidariteit in een school.**
  - Als iemand hulp nodig heeft, helpen we elkaar.
  - We zorgen ervoor dat niemand alleen hoeft te spelen.
  - We zorgen samen voor een fijne en veilige plek voor iedereen.
- **Ontwerp een vlag met de symbolen voor vrijheid, gelijkheid en solidariteit.**
Eigen invulling.
- **Bedenk hoe de kinderen in jouw school mogen meebeslissen (democratie).**
Ter beoordeling van de leerkracht.
- **Bedenk op welke leeftijd kinderen mogen meebeslissen.**
Eigen invulling.
- **Leg uit waarom vanaf deze leeftijd.**
Argumentatie waarom op die leeftijd. Ter beoordeling van de leerkracht.

Evaluatie: Hoe ging het?
Eigen invulling.

Trofee: Quizzen maar!
Eigen invulling.
Hoe hebben de leerlingen de quiz gemaakt?

Samen anders

→ p.12 – p.19

Thema 3

Domein: Samenleven in een democratische rechtsstaat

Kerdoel: Diversiteit in de samenleving

Opdracht 1: Allemaal hetzelfde?

→ **Wat betekent het woord racisme?**

Racisme is een vorm van discriminatie waarbij mensen ongelijk worden behandeld op basis van huidskleur, afkomst, nationale of etnische herkomst. Het gaat uit van het idee dat sommige groepen mensen beter of slechter zouden zijn dan andere.

→ **Wat betekent het woord discriminatie?**

Discriminatie betekent dat iemand anders of oneerlijk wordt behandeld. Dat kan om veel verschillende redenen gebeuren, bijvoorbeeld om iemands uiterlijk, afkomst, geloof, handicap of wie iemand is.

→ **Noem drie dingen waarin mensen van elkaar verschillen en waarin mensen hetzelfde zijn.**

Eigen invulling. Hieronder staan enkele voorbeelden.

Verschillend zijn:

kapsel, huidskleur, lengte, schoenmaat, interesse, hobby, eten, etc.

Hetzelfde zijn:

Iedereen heeft een hart, een bloedsomloop en kan ademen. Iedereen slaapt. Iedereen kan huilen en lachen, enz.

→ **Kun je een voorbeeld geven waarbij verschillen tussen mensen leuk zijn?**

Eigen invulling.

→ **Bekijk het filmpje over de vingerafdruk.**

Dit filmpje gaat over vingerafdrukken: tot nu toe is er nog nooit iemand gevonden met dezelfde vingerafdruk. Dit betekent dat een vingerafdruk uniek is, totdat het tegendeel wordt bewezen.

→ **Waarom vindt een crimineel het niet fijn dat een vingerafdruk uniek is?**

Omdat elke vingerafdruk uniek is, kan een crimineel opgespoord worden (door achterlaten van vingerafdrukken).

Opdracht 2: Discriminatie in de klas

→ **Waar gaat dit filmpje over? Schrijf op.**

In Amsterdam is onderzoek gedaan naar discriminatie en racisme en hoe kinderen daarmee te maken hebben. Kinderen vertellen voorbeelden van discriminatie. Het is belangrijk dat er een veilige plek is waar de kinderen kunnen praten over discriminatie.

→ **Overige vragen:**

Eigen invulling en/of ter beoordeling van de leerkracht.

→ **Bekijk het filmpje over discriminatie en racisme.**

In Nederland hebben we iets met elkaar afgesproken: We zijn allemaal gelijk. Dat staat in de Grondwet. Als iemand anders behandeld wordt vanwege huidskleur of afkomst, dan is dat racisme. Racisme is een vorm van discriminatie.

Opdracht 3: Rap over discriminatie

→ **Bekijk de filmpjes over het maken van een rap.**

Filmpje 1:

Dit filmpje gaat over rapper Typhoon, die ooit begonnen is met rappen om van het stotteren af te komen.

Filmpje 2:

Dit filmpje gaat over rapper Petit Jean. Naast teksten schrijven, muziek maken en optreden geeft Petit Jean ook al enkele jaren workshops aan jongeren rond hiphop, slam poetry en 'creatief schrijven'. Dit filmpje is ter inspiratie om zelf een rap te gaan maken.

→ **Maak een rap over discriminatie.**

Eigen invulling en ter beoordeling van de leerkracht.

Heeft de leerling de stappen goed doorlopen en uitgevoerd?

→ **Vraag aan je juf of meester of je de rap mag laten horen aan de klas.**

Veel plezier!

Evaluatie: Hoe ging het?

Eigen invulling.

Trofee: Ruby Bridges

→ Wat heeft dit schilderij met racisme te maken?

Het schilderij laat zien hoe Ruby Bridges als zwart meisje werd gediscrimineerd vanwege haar huidskleur. Ze mocht eigenlijk niet naar een "witte" school en werd daarom uitgescholden en bedreigd. Dat laat zien hoe racisme werkte in die tijd: Mensen werden ongelijk behandeld alleen om wie ze zijn.

→ Waarom denk je dat er een tomaat op de grond ligt?

De tomaat staat symbool voor haat en protest. Waarschijnlijk is die naar Ruby gegooid door mensen die boos waren dat zij naar die school ging. Het laat zien hoe vijandig de situatie voor haar was.

→ Waarom denk je dat er vier agenten met Ruby meelopen?

De agenten beschermen Ruby. Ze liep gevaar omdat veel volwassenen boos en agressief waren. Dat zij bewaking nodig had, laat zien hoe gevaarlijk racisme toen was, zelfs voor een kind.

→ Hoe zou Ruby zich voelen?

Ruby zou zich heel bang, eenzaam en onzeker kunnen voelen. Ze is nog maar een kind en loopt alleen tussen woedende volwassenen. Tegelijk laat ze ook moed zien, omdat ze toch doorloopt.

→ Waarom is het belangrijk dat dit schilderij gemaakt is?

Het schilderij is belangrijk omdat het een deel van de geschiedenis laat zien dat we niet mogen vergeten. Het maakt duidelijk wat de gevolgen van racisme zijn en hoe moedig sommige mensen waren om daartegenin te gaan.

→ Het schilderij is al best oud, maar nog steeds actueel.

Wat kunnen wij er vandaag nog van leren?

We kunnen leren dat racisme nog steeds bestaat en dat we moeten blijven opkomen voor gelijkheid. Ook laat het zien dat één persoon, zelfs een kind, verschil kan maken door moedig te zijn en door te zetten.

Jouw stem

→ p.20 – p.25

Thema 4

Domein: Vormgeven aan democratische en maatschappelijke betrokkenheid

Kerdoel: Democratische betrokkenheid

Opdracht 1: Tweede Kamerverkiezingen

→ **Bekijk het filmpje over hoe in Nederland verkiezingen worden gehouden, over hoe eerlijke verkiezingen werken en over hoe de politiek werkt. Speel de quiz.**

Filmpje 1:

In dit filmpje wordt verteld hoe er in Nederland verkiezingen worden gehouden.

Elke vier jaar kiezen we zelf welke politici het land mogen regeren. Er zijn allerlei regels om de verkiezingen eerlijk te laten verlopen. De coalitie en de oppositie worden besproken.

Het stemmen komt ook aan bod.

Filmpje 2:

In dit filmpje wordt verteld hoe verkiezingen werken en hoe je ervoor zorgt dat deze eerlijk verlopen. In Nederland zijn geregeld verkiezingen. Vanaf je achttiende mag je stemmen.

Filmpje 3:

In dit filmpje wordt verteld hoe de politiek werkt en gaat over het houden van campagne voor de verkiezingen.

→ **Wat is een politieke partij?**

Een groep mensen die dezelfde ideeën hebben.

→ **Hoeveel leden heeft de Tweede Kamer?**

150.

→ **Op welke leeftijd mag je in Nederland stemmen?**

18 jaar.

→ **Is het verplicht om te gaan stemmen in Nederland als je 18 jaar of ouder bent?**

Nee.

→ **Wat moet je meenemen als je gaat stemmen?**

Je stempas en je legitimatiebewijs.

→ **Hoe heet de samenwerking tussen de partijen die na de verkiezingen met elkaar gaan regeren?**

Coalitie.

→ **Zou jij gaan stemmen als je 18 bent? Waarom wel of niet?**

Eigen invulling.

Opdracht 2: Wat doet de Tweede Kamer?

→ **Bekijk de sites over een democratie en de Tweede Kamer en het filmpje over de Tweede Kamer.**

Site 1:

In deze story wordt uitgelegd wat een democratie is. Het gaat over het stemmen op volksvertegenwoordigers. Het kiesrecht, de trias politica en de persvrijheid worden besproken. De belangrijkste rechten staan in de Grondwet. In een democratie ligt de macht bij het volk. Als je de Nederlandse nationaliteit hebt en je 18 jaar of ouder bent, mag je meebeslissen over het bestuur van het land.

Site 2:

In deze story wordt uitgelegd hoe de Tweede Kamer werkt. De Tweede Kamer in Den Haag is het centrale punt van de landelijke politiek. Hier worden nieuwe regels en wetten bedacht, aangepast en beoordeeld. De 150 leden zijn direct gekozen door het volk. Hoe meer stemmen een partij krijgt, hoe meer zetels (en dus kamerleden). Kamerleden kunnen moties indienen en ze controleren het kabinet. Ministers staan aan het hoofd van een ministerie. Ze zijn verantwoordelijk voor een bepaald terrein, zoals de zorg of het onderwijs.

Filmpje 1:

Hier wordt verteld hoe de Tweede Kamer werkt. De Tweede Kamer heeft de taak het kabinet te controleren.

→ **Wat is de Tweede Kamer? Schrijf in je eigen woorden op.**

De Tweede Kamer is een onderdeel van de regering in Nederland. In de Tweede Kamer zitten 150 mensen. Die noemen we kamerleden. Ze komen uit verschillende politieke partijen en ze zijn gekozen door de mensen in Nederland tijdens de verkiezingen. De kamerleden beslissen samen over de wetten en regels van ons land.

→ **Wat doet de Tweede Kamer? Noem twee dingen.**

De kamerleden maken en veranderen wetten.

→ **Bekijk het filmpje over het kindervraaguurtje.**

Filmpje 2: Dit filmpje gaat over het vragenuurtje dat jaarlijks plaatsvindt sinds 2018. In dit uurtje mogen kinderen de ministers vragen stellen. Ze bespreken vijf thema's.

→ **Welke vraag zou jij willen stellen tijdens het kindervraaguurtje?**

Eigen invulling.

→ **Bekijk de interactieve schoolplaat over de Tweede Kamer.**

In deze 360° interactieve schoolplaat van de Tweede Kamer vind je informatie en uitleg over wat er in de Tweede Kamer gebeurt.

→ **Voor wie zijn de stoelen in de Tweede Kamer zonder logo?**

Die stoelen zijn voor bewindspersonen (ministers en staatssecretarissen) en voor gasten die deelnemen aan een debat, maar geen lid zijn van de Tweede Kamer.

- **Hoe wordt ervoor gezorgd dat een debat niet te lang duurt?**
Door spreektijden vast te stellen. De voorzitter bewaakt de tijd en kan Kamerleden tot de orde roepen.
- **Hoe noem je de politici die voor dezelfde partij in de kamer zitten?**
Dat noem je een fractie.
- **Waarom hangen er camera's in de Tweede Kamer?**
Om de debatten live uit te zenden en op te nemen, zodat iedereen kan volgen wat er gebeurt (openbaarheid en democratische controle).
- **Hoe heet het kunstwerk op de achterwand van de plenaire zaal?**
Dat kunstwerk heet **De Staten-Generaal** (vaak aangeduid als het wandkleed van de Tweede Kamer).
- **Wat zit er in het koffertje?**
In het **Prinsjesdagskoffertje** zitten de miljoenennota en de rijksbegroting voor het komende jaar.

Opdracht 3: Jouw eigen politieke partij

- **Bekijk het filmpje over politieke partijen.**
In het filmpje wordt uitgelegd dat een politieke partij een groep mensen is, die dezelfde ideeën hebben. Ook wordt het verschil tussen linkse en rechtse partijen uitgelegd. De partijen hebben een verkiezingsprogramma waarin de plannen staan opgeschreven.
- **Alle vragen en opdrachten:**
Eigen invulling en/of ter beoordeling van de leerkracht.

Evaluatie: **Hoe ging het?**
Eigen invulling.

Trofee: **Speel een spel**
De leerlingen spelen een spelletje online en vullen hun score in.

Wereldvragen

→ p.26 - p.31

Thema 5

Domein: Vormgeven aan democratische en maatschappelijke betrokkenheid.

Kerdoel: Maatschappelijke betrokkenheid

Opdracht 1: 17 werelddoelen

→ **Bekijk de filmpjes over de 17 werelddoelen.**

Filmpje 1:

Dit filmpje gaat over de SDG's (Sustainable Development Goals). De SDG's zijn 17 werelddoelen die ernaar streven om de wereld schoner, gezonder en mooier te maken. Alle 17 werelddoelen worden besproken. Wat houden deze werelddoelen in en voor welke uitdagingen staan zij? De SDG's zijn de opvolgers van de Millenniumdoelen en gelden tot 2030.

Filmpje 2:

Dit filmpje wordt ingeleid door Malala Yousafzai. Zij heeft een missie om zich in te zetten tegen ongelijkheid, tegen extreme armoede en zij wil de planeet beschermen. Vanuit een tekenfilm word je meegenomen in de ruimte en vandaar zie je de aarde. Je kijkt naar het leven daar, de mooie dingen, maar.. je ziet ook dat de aarde ernstige problemen heeft zoals klimaatverandering en ongelijkheid. Maar er is gelukkig een plan, dat zijn de 17 werelddoelen van de Verenigde Naties.

→ **Noem 3 werelddoelen die gaan over mensen helpen.**

Bijvoorbeeld:

- Geen armoede (werelddoel 1)
- Geen honger (werelddoel 2)
- Kwaliteitsonderwijs (werelddoel 4)
- Gendergelijkheid (werelddoel 5)
- Eerlijk werk en economische groei (werelddoel 8)
- Industrie, innovatie en infrastructuur (werelddoel 9)
- Ongelijkheid verminderen (werelddoel 10)
- Vrede, veiligheid (werelddoel 16)

→ **Noem 3 werelddoelen die gaan over zorgen voor de aarde.**

Bijvoorbeeld:

- Betaalbare en duurzame energie (werelddoel 7)
- Duurzame steden en gemeenschappen (werelddoel 11)
- Verantwoorde consumptie en productie (werelddoel 12)
- Klimaatactie (werelddoel 13)
- Leven in het water (werelddoel 14)
- Leven op het land (werelddoel 15)

→ **Noem 3 werelddoelen die gaan over gezond leven.**

Bijvoorbeeld:

- geen armoede (werelddoel 1)
- geen honger (werelddoel 2)
- goede gezondheid en welzijn (werelddoel 3)
- schoon water en sanitair (werelddoel 6)
- leven in het water (werelddoel 14)
- leven op het land (werelddoel 15)

Opdracht 2: Lapbook over de 17 werelddoelen

→ **Bekijk de filmpjes en doe ideeën op voor je lapbook.**

In deze filmpjes krijg je informatie over het maken van een lapbook.

Er worden meerdere ideeën gegeven voor vouwsels die je kan gebruiken in de lapbooks.

→ **De leerlingen maken een lapbook en leveren dit in bij de leerkracht.**

Ter beoordeling van de leerkracht.

Opdracht 3: Verdiepen in één werelddoel

In het filmpje worden alle 17 werelddoelen kort besproken.
Op de site staat informatie per werelddoel.

- **Alle vragen en opdrachten:**
Eigen invulling en/of ter beoordeling van de leerkracht.

Opdracht 4: Gedicht werelddoel

- **Gedicht:**
Eigen invulling en ter beoordeling van de leerkracht.

Evaluatie: Hoe ging het?
Eigen invulling.

Trofee: Jouw logo
Eigen invulling.